

Огляд законодавства

Огляд законодавчих змін, що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | липень 2019

Набули чинності

- **Виборчий кодекс**
- **Субвенції до місцевих бюджетів**
- **Створення фонду тимчасового житла для ВПО**
- **Компенсація за зруйноване житло у зоні конфлікту**
- **Національна стратегія інтегрованого управління кордонами**

Інші події

- **Робоча група Кабінету Міністрів з відновлення мосту у районі КПВВ «Станиця Луганська»**
- **Продовження кампанії «Я маю право!» до 2022 року**
- **Указ Президента щодо доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг**

Набули чинності

Виборчий Кодекс

11 червня Верховна Рада прийняла у другому читанні проект Виборчого кодексу #3112-11. Остаточний текст законопроекту досі не опубліковано. Відповідно до наявної інформації, кодекс регулюватиме всі види виборів. Кодекс скасовує мажоритарну виборчу систему та вводить тільки пропорційну виборчу систему з відкритими списками, тобто, передбачає можливість обрати конкретного кандидата зі списку партії, за яку голосує особа. Ця система застосовуватиметься до виборів з грудня 2023 року.

Очікується, що кодекс може спростити доступ внутрішньо переміщених осіб (ВПО) до повного переліку виборчих прав, включаючи голосування на місцевих виборах, шляхом визначення фактичного місця проживання у якості виборчої адреси. Таким чином, може бути зменшено вплив місця реєстрації проживання на виборчий процес.

Субвенції до місцевих бюджетів

У липні було прийнято два розпорядження щодо розподілу субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам.

5 липня Кабінет Міністрів затвердив Розпорядження #488-р² про розподіл субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів з підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України. Міністерство тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб (МінТОТ) буде відповідати за погодження розподілу субвенції, передбаченої цим розпорядженням, з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету.

¹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56671. Наразі законопроект знаходиться на підписі у Президента України.

² Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/488-2019-%D1%80/sp:max100>

Це вже четверта³ субвенція, яку було виділено для територій, що постраждали внаслідок конфлікту. Субвенція передбачена для низки населених пунктів Донецької області (Маріуполь, Званівська ОТГ, Курахове, Костянтинівка, Слов'янськ), Луганської області (Северодонецьк), Запорізької області (Приморська ОТГ, Бердянськ) та Харківської області (Ефремівка). Загальна сума виділених субвенцій становить 18 839 999 грн.

6 липня⁴, Кабінет Міністрів затвердив Розпорядження #583, що визначає суму субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України (далі – Програма)⁵. Дане розпорядження є наступним кроком у перерозподілі сум першого траншу, отриманого в рамках програми, між Донецькою, Луганською, Дніпропетровською, Харківською, Запорізькою, Одеською, Полтавською, Київською та Херсонською областями. Виділена фінансова допомога переважно націлена на розробку довгострокових рішень для ВПО та відновлення об'єктів інфраструктури, що постраждали внаслідок збройного конфлікту на сході України.

Субвенції можуть бути використані для загального розвитку зазначених населених пунктів та областей, покращуючи якість життя та доступ до різних послуг для місцевого та переміщеного населення.

Створення фонду тимчасового житла для ВПО

10 липня Кабінет Міністрів опублікував Постанову #582 від 26 червня 2019⁶, що затверджує підстави формування та надання фондів житла для тимчасового проживання ВПО. Постанова визначає процедуру подання та отримання тимчасового житла у приймаючих громадах. Спеціальна житлова комісія, що буде створена та працюватиме в рамках місцевих органів влади, буде приймати рішення щодо взяття заявника на облік громадян, які потребують надання житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання. Пріоритетність заявників буде визначена завдяки бальній системі оцінювання на основі критеріїв вразливості (такі як інвалідність, кількість дітей у сім'ї або участь в АТО).

Цим нормативним документом запроваджується одне з можливих рішень із задоволення житлових потреб ВПО. Постанова містить положення для виконання на місцевому рівні. Проте, постанова недостатньо чітко прописує декілька важливих положень. Наприклад, з її тексту незрозуміло, чи є «фонд житла для тимчасового проживання ВПО» окремою категорією або частиною загального «фонду житла для тимчасового проживання». Оскільки фонд житла для тимчасового проживання є дуже обмеженим по всій території України, у фонді може не бути наявних тимчасових квартир/кімнат для ВПО, якщо «фонд житла для тимчасового проживання ВПО» є підкатегорією загального «фонду житла для тимчасового проживання». Також, згідно з постановою, тільки ВПО, які є громадянами України, можуть звернутися із заявою на отримання тимчасового житла. Таке положення суперечить абзацу 1 статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод ВПО» та Керівним принципам ООН з питань внутрішнього переміщення. Тому, це позитивне рішення потребує доопрацювання та, можливо, внесення змін після пробного застосування порядку.

Компенсація за зруйноване житло у зоні конфлікту

³ Більш детальну інформацію можна знайти в оглядах законодавства УВКБ за липень, листопад та грудень 2018 року.

⁴ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-25-listopada-2015-r-1068-s-583-050719>

⁵ Більш детальну інформацію можна знайти в оглядах законодавства УВКБ за травень 2019.

⁶ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-formuvannya-fondiv-zhitla-dlya-t260619>

10 липня Кабінет Міністрів прийняв Постанову #623⁷, якою вносяться зміни до Постанови #947 від 18 грудня 2013⁸, що регулює надання фінансової допомоги особам, постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій, які залишились на попередньому місці проживання. Змінами запроваджується процедура для виплати (1) одноразової грошової допомоги за житло, пошкоджене внаслідок надзвичайної ситуації або проведення робіт з ліквідації її наслідків або (2) грошової компенсації за житло, зруйноване внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації. В цьому огляді ми надаємо інформацію тільки щодо процедури компенсації, оскільки вона напряму стосується осіб, постраждалих внаслідок збройного конфлікту.

Грошова компенсація не може перевищувати 300 000 грн. Рішення про виплату компенсації приймається спеціально створеною комісією⁹ в рамках місцевих органів виконавчої влади чи військово-цивільних адміністрацій. Для того, щоб отримати компенсацію, постраждала особа має звернутися до такої комісії та надати такі документи: довідку про встановлення статусу особи, яка постраждала від надзвичайної ситуації,¹⁰ копія паспорту громадянина України або іншого документа, що посвідчує особу, копію довідки про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків, а також документи, що підтверджують право власності на житло та акт обстеження¹¹. За результатами розгляду заяв, позитивні рішення передаються відповідній обласній державній адміністрації, яка готує подання у МінТОТ щодо виділення необхідних коштів для виплати компенсацій. Очікується, що для виплат компенсацій буде створена окрема бюджетна програма.

Прийняття цієї постанови є важливим кроком для надання компенсацій за зруйноване внаслідок конфлікту житло. Важливо підкреслити, що постанова застосовується тільки:

- до осіб, чиє зруйноване житло знаходиться на території, підконтрольній уряду України;
- якщо особи залишилися на попередньому місці проживання та/або в межах відповідного населеного пункту;
- якщо житло зруйноване повністю;
- якщо особа не отримувала інших видів адресної допомоги для відновлення житла (наприклад, від гуманітарних організацій).

Отримання компенсації за даною постановою унеможлиблює отримання інших видів грошової допомоги/компенсації в майбутньому.

Постанова зможе бути застосована у повній мірі після того, як МінТОТ розробить та затвердить форму акту обстеження зруйнованого житла та типового положення про створення комісії, які мають розглядати заяви на отримання компенсації.

[Національна стратегія інтегрованого управління кордонами](#)

24 липня Уряд ухвалив Національну стратегію інтегрованого управління кордонами до 2025 року. На момент підготовки даного огляду, остаточний текст стратегії не опубліковано. Згідно з офіційним прес-

⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-t100719?fbclid=IwAR0j36D8OSdPoBh0ChgQaRMQGIH3hj2wLkfSP17JG001okRNaGgUc3OxDGw>

⁸ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/947-2013-%D0%BF>

⁹ Міністерство тимчасово окупованих територій має розробити типові положення про створення комісії.

¹⁰ Такі довідки видаються органами місцевого самоврядування/військово-цивільними адміністраціями.

¹¹ Органи місцевого самоврядування/військово-цивільні адміністрації видають дані довідки, які засвідчують факт зруйнування житла. Однак, форма для такого обстеження ще не затверджена. Міністерство окупованих територій має затвердити дану форму.

релізом¹², прийнята стратегія відображає найкращі міжнародні практики, а також сучасні підходи до інтегрованого управління кордонами. Рада з національної безпеки та оборони (РНБО) відповідатиме за координацію та впровадження державної політики у сфері інтегрованого управління кордонами, а також за невідкладні заходи з нейтралізації загроз національній безпеці у сфері міграційної політики¹³.

Згідно з наявною інформацією про зміст стратегії, у стратегії висвітлюються такі питання доступу до притулку та перебування осіб без громадянства:

- Запровадження обмеження та більш чітке визначення підстав отримання громадянства України, посилюється відповідальність за порушення цих норм;
- Розробка механізму прискореної перевірки підстав для в'їзду іноземців та осіб без громадянства, країна походження яких має підвищені міграційні ризики,¹⁴ шляхом використання електронного повідомлення про їхній намір відвідати Україну. Це може ускладнити доступ до території України та до процедур надання притулку для шукачів притулку.
- Впровадження змін до Кодексу про адміністративні правопорушення з метою підвищення відповідальності за порушення норм працевлаштування, зарахування до навчальних закладів, надання житла, реєстрації іноземців та осіб без громадянства, допомоги у наданні інших послуг, а також порушення іноземцями та особами без громадянства правил перебування на території України.
- Покращення механізму впровадження державної політики щодо інтегрованого управління кордонами, включаючи заходи з забезпечення належного функціонування чотирирівневої системи контролю в'їзду та перебування на території України іноземців та осіб без громадянства, запровадження процедур та механізму спільного доступу до інформаційних систем відповідних державних установ.

Інші події

Робоча група Кабінету Міністрів з відновлення мосту у районі КПВВ «Станиця Луганська»

У липні Кабінет Міністрів започаткував робочу групу з відновлення мосту у районі КПВВ «Станиця Луганська»¹⁵. До складу робочої групи увійдуть представники Мінінфраструктури, Укравтодору, Міноборони, МінТОТ, Мінрегіону, Держприкордонслужби, Луганської військово-цивільної адміністрації, проектних та експертних організацій (які саме – не зазначено). Головним завданням групи є швидка розробка технічного завдання з відновлення мосту (включаючи визначення обсягу та видів робіт, джерел фінансування та графіку). Успішність робочої групи буде визначатися належним функціонуванням КПВВ.

Продовження кампанії «Я маю право!» до 2022 року

17 липня Кабінет Міністрів прийняв Розпорядження #552¹⁶ про продовження проведення інформаційної кампанії «Я маю право!» до 2022 року. Дана кампанія проводиться Міністерством юстиції України.

¹² Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-shvaliv-strategiyu-integrovanogo-upravlinnya-kordonami>

¹³ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <http://www.president.gov.ua/documents/722018-23814>

¹⁴ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн: <http://usa.mfa.gov.ua/en/page/open/id/5206>

¹⁵ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/stvoreno-robochu-grupu-z-vidnovlennya-mostu-u-rajoni-kpvv-stanicya-luganska-gennadij-zubko?fbclid=IwAR3OJiSeDCtYADoesyfiG7TbZY7prSV4mHc6ZlbyODYq9serkDtS-NxWQqKXk>

¹⁶ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-realizaciyu-pravoprosvitnickogo-proektu-ya-mayu-pravo-u-20202022-rokah-s-552-170719>

Ініціатива допомагає підвищити обізнаність щодо прав людини та механізмів їх захисту, зокрема, права на безкоштовну юридичну допомогу. Ця широкомасштабна кампанія була започаткована ще у 2017 році. Кампанія покриває такі важливі теми для ВПО та населення, що постраждало внаслідок конфлікту, як «Я маю право голосу!», «Громадський радник у кожному громаду!», «Захист прав людини в Криму», «Стоп булінг», «Стоп домашнє насильство». Очікуються подальші інформаційні кампанії щодо захисту прав ВПО та населення, що постраждало внаслідок конфлікту.

Указ Президента щодо доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг

29 липня Президент підписав Указ #558/2019¹⁷, що зобов'язує Кабінет Міністрів забезпечити доступ до державних електронних послуг. Указ має на меті створення єдиної електронної платформи, в якій буде зібрано всі види адміністративних послуг, і яка буде доступна з будь якого пристрою. Для цього Кабінет Міністрів має відмінити вимогу подання паперових документів для отримання послуг, натомість, передбачити використання наявних електронних баз даних.

Також, Кабінет Міністрів разом з Центральною виборчою комісією мають запровадити пілотний механізм тимчасової зміни місця голосування на виборах шляхом подання заяви онлайн. Президент також запропонував передбачити можливість електронного голосування на виборах та референдумах.

КОНТАКТИ

Ел.пошта: ukrki@unhcr.org, Тел: +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ

УВКБ ООН в Україні: www.unhcr.org.ua/en - Twitter: www.twitter.com/UNHCRUkraine

Facebook: www.facebook.com/UNHCRKyiv - Flickr: www.flickr.com/photos/unhcr_ukraine

¹⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): https://www.president.gov.ua/documents/5582019-28853?fbclid=IwAR1n0qeVHn-AVwk0yAN79uYIbPAzLn9TY6KiP5HXIbk1P6wA_V62iLsfa_g